le Seán mac Giollarnáth
Gaillimh, an leabhar so.

Mícheál Breathnach
an Máim
a d'innis.

Seán mac Giollarnáth
Gaillimh
a sgríobh síos

1933—

Bréagaí II

Róise na Farraige

Deir siad nach bhfuil rud ar
bith ins an saoghal seo nach
bhfuil a leithéid sa bhfairrge; daoine
agus beithidhaigh mar tá ar
an saoghal seo. Bhí sí ins a'
bhfairrge. Bhí mac 's inghean
aige sul ar cailleadh é.
Théigheadh a bhean cháirigh bhreacaidh
idir an [illegible] agus an
[illegible] agus [illegible] sí
nach gcorfaidh sí lóidín go
[illegible] sí go héirinn agus
cháirigh sí ar cladaigh na
fairrge. Ba í an bhean ba
bhreaghtha a sgáil grian ná
gaoth ariamh uirthi. Ba
bhreaghtha í ná an ghrian
nuair a bhíodh sí ag éirighe

ar maidin. Ba ḃreaġa í nó
an ġealaċ nuair a ḃíḋ sí
lán i measg na réalta
Bí gruag ḃuiḋe uirṫe ar ḋaṫ
an óir. Bí baiṫir leaṫan
leicne fada ba milse ró
a béal ná mil beacan
muineál geal, guailne
leaṫan' bárr caol ⁊
coróga leaṫan agus gruag
a cinn a sguabaḋ na talṁana
Bí sí ina suiḋe ar ċarnaċ
ar ċlaḋaċ na fairrge bí
laoċ a ġuil ṫart agus
connaic sé í. Riṫ sé
go dtí í go mbeireaḋ
sé uirṫe. Tarrainġ sí a
lám ⁊ buail sí sgar trasna
é nuair a ċíl sé breiṫ
uirṫe. Bí fear a ġuil ṫart
a ḃí ag ~~[illegible]~~ ceannaiċ an fairg

naiḋ. D'fhiafruiġ sé ḋe a
raiḃ aon lag aige. Dubairt
sé naċ raiḃ aċ go raiḃ
bairneogan ag aimsiú naċ
fhaca sé a leiṫéiḋ ariaṁ
naċ aon ~~bean~~ ḟear eile ba
breaġṫa ná í. Siubail an
ceannaiḋe ċuice síos. Ċuir
sé láṁ faoi n-a heasgaill
agus ḋ'árdaiġ sí agus ṡiubail
sí leis.

Mo ċráḋ ḋé ma ṫeoraim
coiḋċin go ḋtuga mé ċo m
fada leis an rí ṡí. Ṫug sé
go ḋtí an rí í. Nuair a
ċonnaic an rí í ṫuit sé
i ngráḋ léiṫe.

Cé méad a béar a ḋ'iarrí
adeir an rí

Ní iarrfaiḋ mé tada ort
ar an ceannaiḋe, ḋéanfaiḋ

mé bronntanas don duine!"

Chuir an rí fios ar ceann dá chuid searbhóntaí agus thug sé deich bpíosa óir dó ar son a bhronntanais.

"Déanfaidh mise mo bhean pósta dhíot." Phós sí féin agus an rí. Chuir sé isteach i gceann dá chuid seomraí i mbarr an chaisleáin í, agus mná coimhdeachta a' tabhairt aire dhi. Ní dhearna sí gol ná gáire ar feadh bliana agus níor labhair focal. Lá dá dtáinig an rí isteach dá cuir tairisc sé chomh fada léithi.

Mara labhrainn impidhe agus aitchuinge ar an Tiarna síoraidhe indiu Dia a thabhairt tearmannais anois dom le go mbeidh mise i ndon a chéile a mhíniú

~~[illegible]~~

~~féin a ċéile~~ agus go gcuirfidís le
oiġre ċugam leat le go bhfágfaidís
mé mo ṡeoġaí(?) agus leat
mo ḃáis.

Crom sí a cloigeann agus rinne
sí meangaḋ gáire.

Tá t'oiċime(?) fágtha agat
ar sise. Tá mise a' tabhairt
duine aicint(?) abaile ċugat, mar
mise do ġeallann é beiḋ ḃeos(?)
agat adeir sí gur ġeallann sí
mise com maiṫ leat féin
biḋ m'aṫairsa ina ṡí sa
ḃfarraige tar ~~ár~~ a ḃáis innt(?)
mé féin is mo ḋreaċáin(?)
annsiḋ le ċéile. Dubhairt mé
nár scoirfainn coiḋċe(?) go
dtagainn ar an saoġal seo
agus sin é an ċaoi ar casaḋ
leat-sa mise.

Ní ċáir(?) fada ina ḋiaiḋ sin

gur rugaḋ mac óg ḋi agus
ḃí an ṡpóirt ag an rí as
anois adeir sí ná mé ag
labhairt don aṫċuinge anuas
orṫ

aṫċuinge ar ḃí sa ḋomhan
ar fad a labhfas ní
ġoḃfaiḋ mé é

Will ba ṁaiṫ liom mo
ṁáṫair agus mo ḋearṫáir
a ḃeiṫ inn baile leis an
malrai

Ġoḃfaiḋ mé sin ar fad
Cuir sí cuireaḋ ar a máṫair,
ar a ḋearṫáir agus ar ċlann
a honcail agus ṫáinig sin
ċuige

Ḃí sí féin 7 an rí ina suiḋ
ina seomra ag caint le
céile nuair a connaic siad
a' teaċt ar barr na fairrge

~~mór~~ iad. Rinne an rí iongnadh
mór de.

Imtheochaidh mise anois agus
fágfaidh mé cead Caisinte áidhb
agus ata fáin ádaig an rí
agus ordóchaidh mé dinnéar

Táinig siad isteach aice. Bhí
fáilte mór rómpa uile agus
bhí luthcháire mór ata ar
í a fheiceál [Luthgháir an fhuaim ar luthcháire

Dubhairt sí nach bhféadfaidh
sí faoin domhan mór fear
ní b'fhearr ná ní ba gnéalra
a fhághail ná an fear a
fuair sí. Cuir sin an-rinneád
~~ceapt~~ ortha

Fuaireadar cuireadh chun
an dinnéir agus dubhairt sí
leo dul síos go dtí an
dinnéar.

Dubhairt an dreagáin nach

ḋreaċaḋ naċ ngabfaḋ sé ċun
ḋinnéir le fear ar biṫ naċ
dtabarfaḋ cuireaḋ dó ċ'fáil.

Is fíor sin ar sise

Cuir sí fios ar an rí agus
tainig sé ċun láṫair. Bí fáilte
mór ag an rí roimhe agus
ṫug sé cuireaḋ ḋó bia 7 ċeadan
leis. Ṫarḃás an ḋinnéir baisteaḋ
an malrai.

Rug an ḋreaċair ar an malrai
idir a ḋá láim 7 bí sé á
siubal síos is aníar an párlús
Ṡiubail sé amaċ an doras agus
isteaċ sa ḃfarraige.

Nuair a connaic an rí
sin sgannruiġ sé, go
raiḃ a ṁalrai báiṫte.

Ṡiubail sé ċuige isteaċ
arís 7 an malrai aige mar
bí sé dul amaċ dó.

i ndóċaiḋ gur ṫit sí go raiḃ
do ṁalpaí báiḋte, ar seisean
Ṡíleas go Ginne, adeir an rí
bíoḋ ḟios agat go dtug linn-ne
siuḃal sa bfairrge gan baoġal
muċa na báḋaiḋ orainn.
ar an dteaċtair

Caiteadar an an oiḋċe
sin greann le seanaḋaċaiḃ
greann le sgéalaiḋeaċt greann
ganam sám blas na meala
ar gaċ aon rud ⁊ ceól
ṡeadar aon ġreann cor gur
ṫaiṁig lá.

Maidin lá ar na ~~báireaċ~~ ḋ'éirigeadar
ṫáin aige ⁊ dubairt sé leis go
raiḃ sé i n-am aca dul abaile
agus d'órduiġ sead ⁊ fuaiḋ sead
abaile. Tugaiḋ aire mar ḋon ṁalpaí
nó go raiḃ sé i n-am aige
dul ċum sgoile ⁊ ṁeadaiġ sé

suas ina fear an-ḃreoiġ. Ḃí
sé ṫóġṫa le sgoil ⁊ le foġluim
ċóṁ maiṫ ⁊ d'feadfaḋ mac
rí a ḃeiṫ. Ḃí sé suas le fiċe
bliain. Ḃí an aois a' ṫiġeaċt
ar an sean-rí. Ċuir sé gairm
sgoile amaċ ṫríd an oileán
ag boċt agus ag saiḋḃir a
cruinniuġaḋ ina láṫair an lá seo.
Well anois a ċáirde ar seisean
ċuir mé cuireaḋ orṫaiḃ inniu.
Tá mé a' ċeapaḋ gur gairid
uaim an ḃás. Tá mé a'
taḃairt mo ríoġċaiṁlaċt suas
do mo ṁac. Ḃí mé féin agus
siḃ-se an-ṁór ⁊ an-ṁaiṫ
le ċéile ó'n lá a ṫáinig mé
mar rí ar 'ur gceann
agus tá súil agam go mbeiḋ
siḃ ċóṁ maiṫ do mo ṁac
agus ḃí siḃ doṁ-sa ṫar éis

mo ḃás

Geall siad sin ḋó go mbéaḋ siad ċoṁ maiṫ ḋó mara mbeaḋ níos fearr ⁊ ḃí sé an-tsásta.

Ní aċar fada ina ḋiaiḋ sin gur ḃásaiġ sé. Ḃí an mac an-ḃrónaċ ⁊ an [illegible] ġiordaíomad ina ḋiaiḋ. Ní ġaḃfaḋ sé amaċ ar a ċeaṗ nó a ḋeanaṁ oibre ar ḃí le briseaḋ ġroiḋe agus cuma ina ḋiaiḋ a aṫar.

Nuair a connaic muinntir an oileáin naċ raiḃ an fir a ġul amaċ nó a ḋéanaṁ a ċuid oibre mar ba ċeart do ċruinniġeadar ċuige agus ṁbradar leis éigin ina seasaṁ agus ḋul amaċ ar a ċeaṗ agus beiṫ a ḋeanaṁ a ċuid oibre mar ḃí a aṫair roiṁe nó gur ġearr go mbéaḋ

an tír bánaidhe gan ceann
creidim ar bhí a bhí air.

Lá dá raibh sé tréan dá
éirigh tar éis a dinnéara
[illegible] sé le n-a [illegible]
go suidhfeadh sé ar an leaba
go raibh sé [illegible].

Beannacht sin, ar sé.

Ní raibh sé [illegible] ar a
leaba nuair a tháinig a
dheartháir is a' [illegible] ar
cuairt aige. Bhí faitíos mór
aige roimis bhí sí féin 7 é
féin a caoineadh tar éis a
ndinnéar.

Well, a Sheoirse, ar sise tá
an-[illegible] mór [illegible]'

Cé'nd sin a dheartháir, ar
Seán

Tá [illegible] sí i ngeall ar
mo mhac. Sé an fear é [illegible]

breaġṫa a ḋféaċfaḋ an talaṁ a
ṡiubal agus ba ṁaiṫ liom go
mbeaḋ sé pósta le ~~ba~~ faitċíos
go n-aireoċaḋ tiġearna ar biṫ
dó le go sguabfaḋ bean eicint
uaiṫ dó a ġuiḋfeaḋ ar m'óinsé
é. Nó measann tú cé
ḃfuiġfiḋ mise bean ċeileamnaiḋ dó
le go ḃfuiġinn pósta é
Go sear ~~ar~~ a ḋreaċáir agus
féaċ a ḃfuil sé ina ċodlaḋ
Fuaiḋ sí sear 7 leig sé air
féin go raiḃ sé ina ċodlaḋ
Tainig sí anuas "Tá sé ina
ċodlaḋ," arsa sí.
Tá ingean ag a leiṫéid seo
de rí ansa Sgoirse, "ins a ḃfarraige
Ṡí an ~~bean~~ is breaġṫa le fáġail
aċ níl aon fear sa doṁan ċoṁ
borb ċoṁ ḋroċṁúinte ná is
luġa conṫonór ná é féin

— astaigh na gnótha sin.
Well bhí oíche againn ansin adeir
an níochán agus sin é an
chaoi chéanna. bhí mé a'
cuimhneamh uirthi.
Gabhfaidh mise agus labhróidh
mé leis adeir an gréasaí
má fhágaim é gheobhaidh sé an
bóthar. agus mara bhfága ní
bhfaigh aon focal uaim choíche
Gheobhamuid ceann bréige uile
Tosnóchamuid bean acu uile.
Dhamhsóidh sin adeir sise
Tá sé i n-am a'm-sa bheith
ag imtheacht arsa an gréasaí
ag éirighe ina sheasamh
Tháinig an rí óg amach as
an seomra. bhí faitíos mór air
roimh a focal
Thóg an gréasaí ceannaithe
ag a ghreithinid agus imthigh sé

amaċ a ġuil abhaile. Ṡiubhail an
rí óg leis go bruach na fairrge
d'iompuigh sé thart go gcaitheadh
sé láimh leis.

Gabhfaidh mise leat adeir
an rí óg, ní stopfaidh mé go
bráth go bhfaighidh mé an bean
a raibh tú féin is mo máthair
ag caint uirthi.

Raibh tú ag fágáil linn?
adeir an t-oncal.

Bíodh ar seasamh.

Gabh siar 7 innis dó do máthair
go bhfuil tú a' imtheacht mar sin.

Ní ghabhfad ar ais, ní
innseochaidh mé dhi cé ar bith.

Bain an t-oncal fáinne a
bhí ar a mhéar do. Fáinne a
bhí [illegible] [illegible] [illegible]
Cuir ort é seo ar seasamh
[illegible] [illegible] sé dó é. Ní baoghal

duit múinín na báthadh théir
a bhí sí fós ar do mhéar.
Ghlac an fear óg an fáinne
uaidh.
Siubhail siad leotha sa bhaile
go ndeacadar go dtí teach an
oncail. Bhí an mháthair mhór
romhainn annsin. Bhí fáilte mhór
romhainn nuair a chonnaic sí é.
A Sheorsa, adeir sí, tuige a
dtug tú mac do dhreifire ón
mbaile. Ní raibh aon choimhluadar
ag a na mháthair ach é.
D'innis sé dhuithe go cé an
t-ugdar a bhí aige leis an
mbaile fhágáil.
Tá mé i bhfaitchíos adeir sise
gurb olc an áit a bhfuil tú
féin is é féin agaibh mar
níl aon fhear sa domhain is
bundúine ná is droichiompar

Tá an rí sin a bhfuil sib a ~~[illegible]~~ gabhail
a iarraiḋ a inġean air, aċ mar
sin féin téiġiḋ ann. Caiṫfiḋ
sib bronntanas a ṫabhairt ina
láṫair mar níl ~~[illegible]~~ aiṫne ar bhí
a ċuirfeas sib ar rí naċ gcaiṫfiḋ
sib bronntanas a ṫabhairt ina
láṫair.

Thug sí sin ḋóibh ar maidin
le tabhairt go dtí an rí agus
Dinniġ Ó Néin ⁊ mac a ḋeirbfiúr
Níor stop siad ariaṁ go
dtáinig siad go dtí geataí
caisleán a' Rí

Fan ṫíos anois anseo go
dtéiġiḋ muid isteach go
ngaiḃfiḋ mé cé'n sgéal a
ġéiḃeas mé. A deir an t-oncal
le rí na hÉireann. Má ṫágaim
ngaiċ cuirfiḋ mé ~~[illegible]~~ cuspóid
orra-sa.

Fuaiḋ an tioncal urlaċ go dtí
an rí Ċraiṫ sé a láiṁ leis
agus bí céad míle fáilte aige
roiṁe. Fadó an lá a Ṡeoirse
nár ṫáinig aon ḟear i mo ṫiġ
ḃí mó a ḃfuil fáilte aim roiṁe
ná tá aim roiṁatsa. Ní
h-ionann ṫusa ⁊ na ríġṫe eile
tá tú múinte feileaṁnaċ
ar gaċ ċuile caoi a ḃféadfaḋ
fear a ḃeiṫ

Well go raiḃ maiṫ agat,
arsa Seoirse

Cén sórt bronntanas é
sin agat ort an rí

'Sé an bronntanas a ṫug
mé in do láṫair ar fosaim

Cé tá tú a iarraiḋ
ar ṡon an ḃronntanas?

Tá mé ag iarraiḋ t'inġin
le haġaiḋ mac mo ḋreiṫíne

ḃí sí pósta ag rí na hÉireann
agus ansoin ṫáinig mac ag iarraiḋ
ċ'iníon ḋó. Ḃí sí ar na mná
ba ḃreaġṫa a ḃféadfaḋ do ṡúil
a leagan air.

Ó a ṁaḋaiġ ḟalaiġ ar
ṡeargan nać áiḃéil an misneać
a ḃí aiġ agus a ṫeaċt ag
iarraiḋ inġine air-sa. Ní
ḟágfaiḋ tú an teaċ nó go
mbainfiḋ mise an ceann ḋíot.
Ċuir sé fios amaċ ar a ċuid
airm ar an ḃpoinnte boise
go ḃféaċaḋ sé rí na fairrge gur
mac rí na hÉireann marḃ
ḃí triḃe beag feara ag ṁáiġan
rí na fairrge ḃí ḟios aige
cé'n sórt fear a ḃí ins an
seom-rí seo. Cuireann sé
arm saiġdiúir indiaiḋ a ṁic
féin 7 mac a ḃrinnse le

iad a ṡábháil. Ṫáinig an dá arm
ċun a ċéile 7 d'ionnsaiġeadar
a' ġród. Nuair a connaic mac
Rí na hÉireann an ġród ar bun
sġannruiġ sé 7 riṫ sé le
faiṫċíos. San áit nać raibh
ḟios aige cé raibh sé a' ġuil
Ṫáinig sé isteaċ i gcoill 7 ṫuit
sé síos ag bun crainn. Nuair
a bhí an ġród ar bun bhí inġean
an ṫseanrí ina codladh i gcoimpa
Ċuaiḋ ceann dá mná coimhdeaċt
aice. Dubhairt sí léiṫi go raibh
a hathair tógṫa ina ṗríosúnaċ
ag Rí na Fairrge. Sġannruiġ
sí 7 d'éiriġ sí. Rinne sí féin
duitéoir 7 dá bean coimhdeaċt
agus d'imiġeadar rompa
Cé d'ṫiocfaidh ach ins a' gcoill
ins an áit céadna a raibh
mac Rí na hÉireann ina ċodladh

síos faoi bhun an chrainn. Nuair
a chuala mac rí na hÉireann
an crann os a chionn ina gcrann
d'fhéach sé suas. Connaic sé an
bean ba bhreághtha a chonnaic a dhá
shúil ariamh ina suidhe ar
ghéagán don chrann. Labhair sé
léithe 7 labhair sí leis
D'fhiafruigh sí dhe cé hé 7
d'innis sé dhuithe
Is dóchaidh adeir sí gur chuala
a thoigh m'athair ina phrionnsa
Ní mé adeir sé ach m'oncal
Thárla sí chuige anuas agus
rug sé le ~~na~~ n-a chuid Chuir sí ~~sé~~
dhá láimh faoi n-a mhuineál 7 go
mbainfeadh sé póg dhe dhá mbéidir
dhuithe féin. Bhuail sé smugairle
idir a dhá súil air. Dubhairt
sé focla nach bhfuil aon sgeul
aige ann. "Imthigh ag a gcomparáid

a ḃfuil sí ann ⁊ iompuiġ isteaċ
insan ḟan go mbaḋ sí gan aiṫne
tar éis ar ḃí uile ina gcoll
Ní ṫuigfe a ḃí sé sin ráiḋte
na ḃí sé ina ḟan.
Ġlaoiḋ sí ċuice ar a ḃean
coṁḋeaċta. Tabair leat an
t-éan so anoir adar sí águs
fág istiġ ar oileán é i n-áit
naċ ḃfaiġiḋ sé aon ḋroċ
ná greim go ḃfáġa sé bás
leis an ocras.
Rug sí léiṫe é go bruaċ
an oileáin.
Mo ġráḋ Dé na cuirim
isteaċ go ḃeaċ ann ċuí, mara
ḃfaġa mé i n-áit a mbaḋ
ḋroċ agat ⁊ greim le fáġail.
Níor fáġa sí ar an oileán é.
Ḃí fear mar an áit ann
ba é a ċeard ag gabáil/rínaċa

agus tá ndíol. Táinig sé lá agus
a chuid bónntaí aige. Nuair a
chonnaic mac Rí na hÉireann
a chur a bhonnaí mar bhí
ciall duine aige chuaidh sé
isteach ins na bonnta ar an
bronnte maith féin.

Rinne an fear seo sin agus
rug sé air as an bhonn agus
rinne sé iongnadh mór de nach
bhfaca sé aon fear amháin ina
companach mar bhí sé. Bhí
fear a troid ag ceannach na
ngamhna maith ag fanacht leis
go dtugadh sé na ngamhnacha
aige. Táinig sé agus ní raibh
aige ach an t-éan

Bhfuil mórán gamhnacha ad'
iud? ar sé an Ceannaighteoir

Níl agam ar saoghal ach
aon ceann amháin agus ní fhaca

mé ariaṁ ṫan mar é.

Ċeannuiġ sé uaiḋ é.
Ḃí an ceannuiḋe ag siuḃal suas
tríḋ an mbaile mór. Casaḋ fear
leis. Ḟiafruiġ sé ḋé a raiḃ
aon ṫonaċa aige inniu. Duḃairt
sé naċ raiḃ aċ aon ċeann
amáin "Ṫaḃair ḋom é," arseisean
Cé méad a ḃéas ort? ~~[illegible]~~
'~~[illegible]~~ mé ḋíolaim leat é céard
a ḋéanfas tú leis?

Marḃóċaiḋ mé é 7 íosfaiḋ
mé é.

Dar fuaiḋ adeir sé ní ḋíolfaiḋ
mé ḋíot ar ḃiṫ a marḃóċas
é aċ ḋéanfaiḋ mé bronntanas
ḋon ríġ ḋó.' Ċuaiḋ sé an t-slán leis.

Ṫáiniġ sé go ḋtí caisleán an
ríġ. Ṫáiniġ ceann de na
saiġdiúirí ċuige agus ḋuḃairt
sé leis go mba ṁaiṫ leis

an rí ḟéscéál. Ṫáinig an rí ina láṫair

A rí is a ṫiġearna, adeir sé, seo bronntanas atá mé a ṫabairt ċugat, an t-éan seo

Dar m'focal adeir an rí ní ḟaca mé ar mo ḋá súil ariaṁ aon éan is breaġṫa ná an t-éan. Cé méad a ḃéaḋ a'd air?

Níl mé ag iarraiḋ tada air, adeir an ceannaiḋe

Tabair ṁaiċ saoṫar maiṫ ḋó adeir an rí le na searḃónta [illegible] an t-éan hom.

Tug sé isteaċ ina ṗárlúr é agus fuair sé cleabán [illegible] ċuir sé isteaċ ann é. Níl aon ċineál bíḋ dá ḃfuair sé ariaṁ nár ċuir sé ċuige agus ní ḃlaisfeaḋ sé ḋó. Ní raiḃ ḟios ag an rí féin

ḋomhan céad a ḋéanfaḋ sé nuair
nach n-íosfaḋ sé béaḋa. Bhí
dinnéar an rí dá réiḋteach
insan am céadna. Nuair
a ṡuiḋ an rí chuige ag an
mbord ṫáinig an t-éan anuas
ar an gcleaḃáin ṡanaċa
anuas ar bórd ó rí ṫosuiġ
sé ag ite béaṫa i n-éinḟeacht
leis an rí. Nuair a ċonnaic
an rí sin léig sé suas sa
gceaċaoir é féin 7 rinne
sé iongnaḋ mór. Bhí a
ḃainríoġan thuas i gceann dá
ċuid seomraí 7 ġlaoiḋ sé
air a amhaic go bhfeicfeaḋ sí an
t-éan. Nuair a connaic sí an
t-éan tarrainge an ḟallainge
anuas ar a héadan 7 d'iompuiġ
sí nach aríst. Nuair a ċonnaic
an rí ag iompuiġ nach é ġlaoiḋ

sé ar ais í.

Caiṫfiḋ sí rudaí a ṫabairt
dom-sa cén tuigsin a bhí aige
an ḟallaing a ṫarraingt anuas
ar ż' ḟálan

Ó a rí lé a tiġearna, adeir sí,
sin mac rí le bainríoġain agus
is rí é féin atá insa gcompanaiḋ
sin

Well a bhfuil aon nós sa domhan
inḋon é a aiṫint ar a gcompanaiḋ
a bhfuil sé ann

Well an tsean-ḃean a d'ól uisge
adeir sise ínnsiṁ sé beagán
asarlaiḋeaċt dom 7 béiḋinn inḋon
é a ḋéanaṁ

Má táir inḋon é a ḋéanaṁ
déan é, ar seisean

Fuair sí braon uisge agus
ċaiṫ sí air é. Dubhairt sí
focla naċ bhfuil aon ċiall aice-sa

ann. Iompuiġ uċtaċ ina gcompánaiġ
a raib sí an ċéad lá ariaṁ.
Ní tuisge é sin ráiḋte aċ
ná bí sé ina ḟear ċoṁ breaġ
a sgail grian ná gaoṫ ariaṁ
air. Caiṫeadar seaċtain bual
a ċéile. D'fiafruiġ sí an
oileán ġe ar ṁaoiḋ leis a ṡiúl
abaile. Dubairt sé leis go mba
ṁaiṫ
Well cuirtiḋ ... luing
agus ... leat a ...
abaile ṡí, arsa an rí
Nuair a bí an luing réiḋ
ṫágaḋ sé slán ⁊ beannaiġ
an rí agus ... agus
bí sé ag triall abaile
Bí sé rabadar ag tiġeaċt
...eadaiġ stoirm ⁊ gála ...
bí an stoirm ċoṁ mór agus
gur ... an bád. Níor

fágaḋ duine ariaṁ innte nár
báṫaḋ aċ é féin. Bhí sé 'na
ṡnáṁaiḋeóir maiṫ agus ċonnaic
sé oileán uaiḋ 7 rinne sé air.
Nuair a ṫáinig sé go bruaċ
an oileáin bhí an oiread capall
7 miúillí agus an uile ċeann
aca ar leaṫ-ṡúil ar an oileán
agus nuair ṫáinig sé ċun
talaṁan ní léigfeaḋ sladuiġeaċ
é

Ba ṡin é oileán na Súileog
Tá sin dá réiḋteaċ ar sé
go céard a ḋéanfas mé. Ní
léigfiḋ siad ~~ṡo~~ ṡo ḃreaċ mé."
Ṡnáṁ sé go dtí an taoḃ
ó ṫuaiḋ den oileán ṫáinig sé
ċun talaṁan ṡiúḃail sé aníos
an baile deireannaċ go leiṫ
tráṫnóna ċonnaic sé teaċ
[illegible]

Beannuigheadar féin dá chéile.
D'fhiafruigh fear an tsiopa de
cé as a dtáinig sé 7 d'innis
sé dó

Well bhfuil fhios agad anois
cén t-oileán é seo? adeir fear
an tsiopa

Níl fhios ar Seaicín

Well seo é oileán na Suidig
ar Seaicín agus sin clann pighe
na capaill 7 na múillí nach
léigfeadh isteach ins talmhana
le faitcíos go ndéanfaidís an
tiompar dúil a dtigidh dóbha
féin. Tá beirt ríoghan ar an oileán
seo agus tá chuile ceann cruaidh
aca faoi gheasaibh ag an
tseanmháthair uisce go mbeidh
do bheith agat

Fuair sé a shuipéar 7 a leaba
Nuair a d'éirigh sé ar maidin

É féin ⁊ fear an tsiopa, Siubhail leat liomsa anois ar fear an tsiopa.

Ṫug sé amaċ ċun an tsiopa é ⁊ dubhairt sé leis suidheaḋ ar ċaṫaoir i n-aġaiḋ an dorais. Ḃí an lá an-ḃreaġ. Níor ḃfada a ḃí sé ina ṡuiḋe nuair a ċonnaic sé ċuige bainríoġan óg ina cóiste ag teaċt ar a bóṫar. Nuair a ḃí sí ag dul ṫar an doras ċonnaic sí an fear óg ṫaoiḃ isteaċ agus stop sí an cóiste. Ṫáinig sí isteaċ go dtí fear an tsiopa.

An leat an fear óg atá agat annso, arsa sí. Cé ḃfuair tú é?

Sin é mac mo ḋearḃráṫar arsa sé. Cailleaḋ a aṫair indé

bí an oiread caiṫeaṁ Indiaiġ
a ċaiṫ air agus go dtug mise
liom é go gcuiṁneoċaḋ sé
annuas air naċ mbeaḋ
sé ionn dona agus tá sé.
Well ní maiṫ liom sin adeir
sí aċ caiṫfiḋ tú a leigint
liom-sa go ceann sgaṫaiṁ
Leigfead ar feasan aċ go
leigfiḋ tú anam-sa i mbaile
agus é slán sábháilte
Ó leigfead go cinnte, adeir sí
Ċuaiḋ siad go dtí n-a caisleán
féin. Bíodar suas le mí
i gcuideaċta ansin. Maidin
lae dár ḋúisiġ Mac Rí na
hÉireann ní raiḃ sí i n-a
leaba leis. D'éiriġ sé agus
ċuaiḋ sé amaċ an doras
lasta ḋearc sé uaiḋ
agus ċonnaic sé dá long

ḋuḃ lon ḋuḃ bán ⁊ lon duḃ ḋuḃ
agus iad a pógaḋ a ċéile.
Rinne sé iongnaḋ mór ḋe
ḟuaiḋ sé uċtaí ⁊ ḟuaiḋ sé
a ċodlaḋ. ~~A~~ Leag sé aiṁféin
go raiḃ sé ina ċodlaḋ. Ní raiḃ
sé leaṫ uair go ḋtáinig sí
ṫaoḃ isteaċ ḋe agus ina leaba

Nuair a ḃí an ḃriaḟearta
faoi réir ḋéiniġ siad ag an
iṁirfearṫaí. Ṫug sí faoi ḋeara
naċ raiḃ sé ċoin caiṁnteaċ
ná ċoin spórtaċ agus bíoḋ
sé gaċ aon lá eile

Céard tá ort inniu a ṡtóra
le naċ ḃfuil tú ċoin caiṁnteaċ
ċoin spórtaṁail is a ḃí tú
gaċ aon lá eile ó ṫáinig tú
ċun a' tiġe?

Tá, ar seisean, tá mé a
cuiṁneaṁ ar m'oncal. Ġeall

mé ḋó a ġuil ar ais arís
go ḋtí F. Ṫáinig sé 'mo
ċaileideacán a ġuil ar cuairt
ċuige agus ní ḋeacaiḋ sé
Well ní ḃéiḋ sin le fáil
agat ar son ġeiḃiḋ mise
capall duit ar ball nuair ḃéiḋ
aḃaḋ goḋo ċaḃaiġ ann aċ
cuṁġaiġ ar go gcaiṫfiḋ tú ḃeiṫ
annsao agam-sa ḋuḃánaċ
Ó Ceaċtaḋ, ar seisean
Leaṁ sé an capall dó agus
ṫáinig sé go dtí ceann an ġiorra
ḃí taiḃe ṫíoġ aige roiṁe
Cé ċaoi ar éiriġ leat? ar seisean
Dinnis sé dó ó ṫús deire go
deireaḋ.
Ā. Ba ṡin í féin aḋeir sé
an lon duḃ geal a connaic tú
ar a gcrann. Sin mac ṙí
an Lonnduḃ eile a ḃí láiṁe

agus ba é an fear ba ḋeacra
léiṫe a connaic sí ariaṁ é
aċ ṫóg sí é ad leis é féin 7
ceann dá mná comharsain 7
ċuir sí iad a gcomhairliḋe sin
é. Tógfeadh sí ar cuaird ċuig
Ċuile Ṁáirtín. Anois ná ġníonn
sí mo comhairle-se ġéilliḋ
tú an ceann 's fearr cuigne
Nuair a ġabfas tú ar t'ais
anoiċ leig ort féin go mbaiḋ
tú i do ċodlaḋ 7 coimnuiġ
ar feaċas mar ar ċéarḋ a
a ḃéas sí a ḋéanaṁ. D'fanfaḋ
sí arán anoiċ 7 tiubraiḋ sí
ruainne beag ḋen arán le
n-iṫe ḋuit ar maidin i mbáraċ
agus nuair a ċéarfas sí ḋuit
le n-iṫe é d'fanfaiḋ sí leat
é ṡeo iṫe. Nuair a ċeapas
sí go mbeiḋ tú ḋá iṫe gaiḃ buaiḋ

smugairle idir an dá ṡúil ort agus d'éarfaiḋ sí. Lean iompó uaiċ i gcompráidṫeoir ar bit a ṫiġróċaiḋ sí

Ná déan dearmad ag greann agus gáire ag ar ċraiceann do ċluas ná h-é. Seo anois tús fuarainn arán duit agus abair leis go raiḃ an tarraċ a bí aige féin an-ṁaiṫ agus go raiḃ arán dear agat féin agus cuir ceann aca i do ḃéal agus tabair ceann eile duit'se. Nuair a íosfas sí é ~~caiṫ~~ buail smugairle uirṫi agus abair léi iompó uaiċ ina seanċapall. Tiocfa cuṁaċt ann.

Ċuaiḋ an ṁac sé sin duiṫ agus d'iompuiġ sí uaiċ ina seanċapall. Fuair sé srian go gcuirfeaḋ sé uirṫi é agus

ní leigfeaḋ sí an srian ina góire
Nuair nać leigfeaḋ b'éigin dó
í a ḟáġáil annsin agus ġlacaiḋ
ar ais go dtí an t-oncal
Nuair a ċonnaic an t-oncal é bí
fáilte ṁór aige roiṁe "Rinne tú
mar ḋubairt mé ar seisean"
Rinneas, ar seisean, "aċ ní
leigfeaḋ sí dom an tsrian a
ċur uirṫe
Níl doċar ann ar seisean
Tugaiḋ mise srian duit a
leigfeas sí uirṫe
Ṫug sé an srian dó agus
com luaiṫ agus ċonnaic sí
an srian ċuir sí féin a
cloigeann isteaċ ann. Ṫug sé
leis annsin í "Anois" ar sé
an fear siopa, tabair leat í
aċ ná scar go deo léiṫe
an ḟaid a ḃí go ndeiġiḋ tú abaile

Ḃí sé ag imṫeaċt, é a' marcaiḋeaċt
ar a ṡeanċapall ag teaċt
aḃaile go sporteaṁail. Ḃí
sé a' dul tṙí ḃaile mór
agus ċaṫruiġ seanċaisleáin sgriosta
sgriosta roiṁe. Ḃí sí a' gol
agus a' gáirṫiġil.

Maise a ṡeanḃean, cad é
go ceann t-úġdar atá a'
ḃeiṫ a gol?

Ḃí inġean agam ar uair
agus ḃí capall aice agus ní
faca mé capall sa tsaoġal
le cosṁuileaċt léiṫe ná an
capall sin a'sin. Cé
ṁéad a ḃeaḋ agat taiṫiġe?

Ní ḋíolfaiḋ mé í ar airgead
ċoiṫċe a ḃeiṫ beo níos
mó ... ... le
ceannaiġ, ~~go raiḃ an~~
~~ċoillte~~.

Do ġlac an ċailleaċ a ṡású
d'iarr sí an oiread ar an
gcapall gur ṡíl sí naċ raiḃ
sé i ndon a ḟáġail dó i n-am
ar biṫ

[illegible]
ar ṡráid

Ó ní ḋólṫaiġ mé ar ċor
ar biṫ ar [illegible].

Bí fear ina ṡeasaṁ
i láṫair ag éisteaċt leota
mar ġaiḃ a ġnúis an ċaiṫis
tá a ḃiġeaċ fuaṫ air ar
an fear sin ⁊ dliġeaḋ an
oileáin.

Tarraing sí amaċ an capall

Ní ḋearna an ċailleaċ aċ
breiṫ ar an srian tarraing
sí amaċ sa ceann ⁊ bual
sí smugairle uirċe ina éadan
agus dúbairt sí leis iompóḋ

isteaċ insa gcompraidíneaċt a raḃ
sí an ċéad lá
Ní túisge a ḃí an méad
sin déanta aca ḃí an ḃainríoġain
insa gcompraidíneaċt céadna a raḃ
sí sul ar ḟág sí an baile
Ba sin í máṫair na bainríoġna
an ċailleaċ.
Buail sí smugairle ar ṁac
an ríġ agus duḃairt sí
iompuiġ isteaċ i do sean lon duḃ
agam-sa ar an bpoinnte.
D'ḟill siad ar ais go dtáinig
siad ar ais go dtí ~~an~~ na gcaisleán
agus ṫug sí léim an lon duḃ
Comhluaiṫ agus ṫáinig sí ṫug
sí an lon duḃ do ċeann dá
cuid cailíní duḃairt sí léi
é a ċur isteaċ i gcliabán éanaċ
agus é a ċroċaḋ insa gcistinig
ins an áit a bfuiġfeaḋ sé bás

le tart ⁊ le ocras.

Com luaiṫ agus a rinne an Caitín sin níor stop sí go ndeacaiḋ sí go dtí fear an tsiopa.

Maiṫ a' Caitín, arsa fear an tsiopa, is maiṫ a ~~tochfar~~ luaċ saoṫair a ḃéarfas mise ḋuit, má ṫéiġeann tú aḃaile le sgéala go dtí do ṁáṫair agus cuirfiḋ mé fear coimhdeaċta i n-éinfeaċt leat ḋeanfaiḋ tón díot naċ mbéiḋ tú ábalta a ġul ann agus béiḋ an fear coimhdeaċta ina ṫan uile i n-aṫuiḋ leat.

Ṫug sé léim ḋuiṫe ⁊ d'imiġ sí. Ṫug sí an lón ḋá ṁáṫair agus ḃí aoṫroim aice nuair a fuair sí sgéal go raiḃ sé le fáġail. Cuir sí sgéal amaċ ar fud an oileáin go raiḃ margaḋ aige ~~[illegible]~~ na cluig a' bualaḋ agus

na hadharca a' fásughadh agus na
tairngeacha crainn dhá gcruinniú
le sráithe a bhí le fághail
Cuir sí sgéal cuig a n-a máthair
agus cuig a n-a dearbhráthair agus
cuig clann a honcail agus tháinig
siad le deifir mhór, Nuair stop
siad féin nā an tseanmháthair
nó go ndeachaidh siad go hUileán
na Sídheog Com Luaì agus
tháinig siad go dtí an Caisleán
Chuaidh an mháthair mhór isteach
go dtí an chistineach an áit
a rabh an [illegible]. Bhuail sí braon
uisge air. Iompuigh isteach
ins a gcompanach a rabh sí
an chéad lá ariamh agus sí
annseo.
D'iompuigh sí ina fear óg
ina companach féin
Nuair a bhí sin déanta bhead

sí togaḋ ar an mbainríoġain óig
agus marḃuiġ sí í. Ṁór ṫaġa
sí mulla na capall dá raiḃ
ar an oileán nár ṫug sí as
agus ceannaċa ġoid abaile i n-a dtír
féin. Ċuadar go dtí fear an tsiopa
agus glacadar buiḋeaċas leis
Dá bféadfaiḋ nuair a ḋángaiḋ
ar le póstaiḋ níḋ an bean a
cuir mé le sgéala ċugaiḃ)
Ḋíóga seoḋ slán ⁊ beannaiġ
aige ⁊ ṫáinig siad abaile go
h-Árainn. Bí na tinnteaċa
a dóġaḋ rómpa, na clog a bualaḋ
agus na hadarca a séideaḋ
Cait an rí an oiḋċe sin
leofa ar maidin lá ar na
báraċ ḋ'imṫiġ sé agus níor
stop sé arċaill go ndeaċaiḋ
ċuig rí bord na fairrge ⁊
gur lapp sé an inġean ar

Ó adeir an rí dá mbeaḋ
ḟios aige go raiḃ mé ríḃfear
leat ċoṁ mór is atá tú
níor ḃeaḋ leat an trioblóid
ort 7 ċuaiḋ sé, ḃuiḋ
ṫug sé dó í 7 céad míle fáilte
ṫóg sí leis abaile iad agus
pósaḋ iad gur ċaiṫeadar
seaċt n-oiḋċe 7 seaċt lá
ag bainis ins an mbaile
i gceart amáireaċ. Ċuaiḋ siadsan
an tráṫ 7 ċuaiḋ mise an
clocán báiṫiḋ lodrain 7
ṫáinig mise.

26 4 1937

i gcaiṫ na ciorne sa ...
agus an lá ...
Críoċnuiġeaḋ an sgéal ar a sé
a ċlog tráṫnóna.

Féile Máirtain

Bíḋ nós ag daoine muc nó caora a ṁarḃú do Ṁáirtain, Naoṁ Máirtain nó coileac nó gé. An oíḋċe roiṁ féile Máirtain a marḃuiġṫí an ċaora nó an ṁuc. "Glacfaiḋ sé roiṁe é aċ ní ġlacfaiḋ sé ina ḋiaiḋ é" — níor ṁór an ḟuil do leigean roiṁ lá na féile.

Mícéal Baiḃís agus
Proinnsiad Breaṫnaċ i nDúnḟeacair
Máṁ 27. 12. 33.

Omit this

Seán a' Droma

Séamus a bí ann mac baintreabaiġ.
Ċuaiḋ sé go hAstráil sé nuair a bí
sé ’na ḟear óg. Oiḋċe dá raib
sé ar gárda bí an oiḋċe an-ḟuar
agus é a' sioc go tréan. Ṫréig
go raib sé a' siubal bí sé cinnte
ar é féin a ċoinneáil te. Fuair
ceann tangaill ṫáinig an Sáirsint
a bí os a ċionn ṫairis.
"Tá sé fuar, a Ṡéamais," ar seisean.
'Tá' arsa Séamus, 'ac an bfuiltá
ainriḋ ... go ceann ċúig
mórmeád go ... go
bfágainn ... a ċaiṫ~~...~~ eaḋ
mé, tá mé préacta?"
'Ó, a Ṡéamais, nać bfuil ḟios agaḋ
céin ċoir a beaḋ ~~...~~ a'
tá ... ḋa ... ṫorta
go ... ..., tá ...
nó ... ...?'

"Ní béiḋ mé ċúig móiméad féin
maġ," adeir Seán.
"Iṁṫiġ leat, mar sin," adeir an Sáirsint,
"agus déan deifir."
Ċuaiḋ Seán isteaċ ⁊ ġlaoiḋ sé
pionta leanna. Bí bord ina
ḟiaḋnaise ⁊ teine mór. 'Mo ġrá
ṫú,' adeir sé, 'mara bḟana mé annseo
go mbeiḋ pionta eile agam.'
Cé ṫiocfaḋ isteaċ aċ an t-oifigeaċ
agus casaḋ an Sáirsint dó.
"Céard a ṫug annsin ṫú?" adeir
sé leis an Sáirsint.
"Glacaim míle pardún agat,"
adeir an Sáirsint, "bí Seán annseo
ag teiriuġ ar a ċosaiḃ le fuaċt.
D'iarr sé liom fanaċt ċúig
móiméad ina áit go bḟágaḋ sé
deoċ a ṫéiġfeaḋ é."
"Naċ bḟuil ḟios agat gurb é
an dliġeaḋ duine ar biṫ a ḋ'ḟágfaḋ

a phócta é a chaiptín, dá bhfágadh sé go mbeadh an t-am imṫig?

"Tá fhios go maith," adeir an Sáirsint. "Seas amuigh go dtéighe mé isteach go nglaoidh mé ort."

Chuaidh an Sáirsint isteach go dtí Seán.

"Bí amuigh a Sheáin, tá an t-oifigeach 'n-a t-áit 7 m-áit-sa agus thárluigh uile ar do thóir."

"Dar fiadh féin," adeir Seán, "ní ghabhfad. Tá fhios agam céard tá romham agus níl aon ghraithe agam ann. Suidh annsan agus bíodh pionta agat féin."

Suidh an Sáirsint síos. Ní i bhfad go dtáinig an t-oifigeach chuca isteach.

"Tuige nach dtéigheann sibh amach?" adeir an t-oifigeach."

"Níl mise ag dul amaċ," adeir Seán, "mar tá fios agam céard tá romham."
"Tá mise ċoim dona leat," adeir an Sáirsint, "ní ġabhfaidh mise amaċ."
"Níl aon ġnaoi agam-sa amaċ aċ an oiread leat," adeir an t-oifigeaċ. "Tá an ċos ċéadna orm. Cé ġabhfamuid anois?" adeir sé.
"Friċeoċamuid romhainn," adeir Seán, "b'féidir naċ mbéarfaidh orainn."
D'imiġ siad rompa trí áit an-ċargcúil. Nuair a bhí Seán ag friċeait ċuig sé leis an droma mór bíodar ag imṫeaċt trí áit an-aċrannaċ.
"Is mór an trioblóid atámuid a ḟáġail annso," adeir an t-oifigeaċ agus páirc bheaġ fairsing ċóir le feiceál nuair a ṡiubhalfaḋ.
"Á, tá mé i bhfaitċíos," adeir

Seán, "gurb é atá annsin uisge"
"Ní h-eaḋ," adeir an coiġríċeaċ, "aċ talaṁ glas"
"Fóill ort," adeir Seán, "tá an droma mór a'm-sa agus sgaoilfiḋ mé le fána é. Más talaṁ glas é seasfa sé an-tonnann, nuair a ġaḃfas sé go bhfóċtar. Más uisge é ní ṡeasfaiḋ sé tonnann ar biṫ."
Sgaoil sé an droma síos agus ní ṡeasma sé don tonnann
"Anois," adeir Seán "nár ṁíníos mé liḃ gurb ceart a ḃí agam aḃráin"
Ṫimċiġ siad leoḃṫa go ḃfaca siad solus i ngar ḋóḃṫa 7 ní ḃfad uaiṫ ṫarraingíodar air. Nuair a ṫáinig siad go dtí an solus ḃí caisleán breaġ rómpa agus ċuaiḋ siad isteaċ. Ḃí bord leagṫa rómpa insa ṗárlús nuair a ċuaiḋ siad

isteach.

"Dar fiadh féin," adeir Seán, "pé bhí cé tá na teach seo i ndóchas go raibh fios aca go raibh sinn ag tigheacht. Tá baile gléasta rómhainn anuas agus i ndóchas gur dhuinn-ne é. Suidhig isteach."

Bhí neart le n-ithe agus neart le n-ól aca. Nuair a bhí a sáith ithte ólta aca 7 a sgíth leigthe chonnaic siad lámh ag tigheacht agus coinneal aici.

"A choinneal," adeir Seán "go bhfuil an choinneal ag lasadh gréasan síos ag a chodladh."

D'éirigh siad i n-a seasamh 7 leanadar dhá choinneal. An chéad seomra a casadh dhóibh chuaidh an lámh 7 an choinneal isteach ann.

"Tuitfimíd an oiread súil ó'n oifigeach," adeir Seán, "agus go n-gabhfaidh

sé isteaċ annsin!"

Ċuaiḋ an t-oifigeaċ isteaċ ⁊ ċuaiḋ sé a ċodlaḋ. Ṫáinig an ċoirnéal amaċ agus ċuaiḋ sé isteaċ i seomra eile.

"Gaḃ ṫusa isteaċ annsin," arsa Seán leis an ~~Sáir~~ Sáirsint.

Ċuaiḋ. Nuair a ḃí an Sáirsint ina ċodlaḋ ṫáinig an ċoirnéal ~~[illegible]~~ amaċ arís ⁊ ċuaiḋ sé isteaċ sa [illegible] seomra.

"Is doiċiġ," arsa Seán, "gurb é so mo ṡeomra. Tá sé ċóṁ maiṫ dom féin a ḋul isteaċ," agus ċuadar triúr a ċodlaḋ.

Ar maidin lá ar na ḃáraċ nuair a ḋúisiġ siad nuair a ḃí an bord leagṫa le haġaiḋ an triúir ḃí trí ġloine ⁊ ~~trí~~ trí ṁála púdair ⁊ ġrán leagṫa ar an mbord ⁊ ceaṫramha caoirḟeola.

"Is cosṁail," arsa Seán, "nac ḃfuil

aon deifir ag an mbuidhinn atá sa teach
so linn. Caithfidh beirt againn dul
amach a fadhach agus a toghailceanaí
dúinn féin indiu, agus béidh an
fear eile uaig 7 béidh an chaighanis
caoirfeola so gléasta aige nuair
thiocfas an ~~fear~~ béirt eile uaig
'Cé fanas uaig?' adeir an Saighdiúir
"Tuibhramaid ómós don oifigeach,"
adeir Seán, "níl sé cleachtach ar
siubhal mar atá muidhe agus fanfa
sé uaig indiu."
Nuair a d'imthigh siadsan fuair
an t-oifigeach an pota, sgrúd sé
'é ghlan sé é 7 chroch sé síos é.
Chuir sé an chaoirfeoil ann síos.
Nuair a cheap sé é a bheith ~~go raibh sé~~
bruighthe thóg sé an clár de agus
bhearc sé ar an chaird ghealtach ~~bhreathnuigh sé síos ann.~~ sé ag
bhraz ísiga ~~[illegible]~~ ar bharr an anbhruithe
"Tá mé náirighe ~~[illegible]~~ go bráthach,"

adeir sé, "D'fhanfaigh Seán ⁊ an Sáirséant
nach bhfaca mé tada amhail ach an
bhrocghailleach.

Fuair sé mias beag ⁊ thosuigh sé
a' thógáil an tsúgha agus sé an
áit a raibh sé dá chaitheamh
uisce i bpóirtín na Gualla. Nuair
a chaith sé uisce an chéad mhias
d'éirigh fear beag as póirtín
na Gualla amach.

"Ora, go mba measa a bhéas
tú bliadhain ó indiu, mara dtéag
an bail a chuir tú orm uisg' imo
ghéag féin thar éis an chóir a chuir
mé ort aréir agus arís indiu."

D'iompuigh sé an t-oirgeach
agus bhuail sé an dorcad agus
nach raibh sé indon geall le fágháil.

Tháinig Seán ⁊ an Sáirséant
abhaile agus bhí an dinnéar réidh.
Nuair a bhí siad ag ithe a ndinnéir

ní ḃlaiseaiġ an t-oifigeaċ aġ riḃ aon ḃlas.

"Tuige naċ n-iṫeann tú do ḋinnéar?" adeir Seán.

"Is iongantaċ," adeir an t-oifigeaċ, "an té atá ag cócaireaċt naċ bhfuil sé i ndon tada a ḋéanaṁ."

Ċaiṫeadar leoṫa ansin go dtí maidin lá ar na ḃáraċ. Ḃí trí ġunna, trí ṁála púdair agus gráin leaḋa ar an mbord agus ceaṫrama caoiṁfeola. Ṫiġeadar a mbricfeasta.

"Cé ḟanas leat?" adeir Seán.

"Níl mise d'ġuiḃ a ḟanaiṫ leat," adeir an t-oifigeaċ.

"Fanfa an Sáirsint leat inniu," adeir Seán.

Ḋ'ḟan an Sáirsint ⁊ d'imiġ Seán ⁊ an t-oifigeaċ leoṫa. Ḟuair an Sáirsint an póca ⁊ sgiúr sé

agus ġlan sé é. Ċuir sé síos é
agus an ċeaṫraṁa caoirfeola leis.
Nuair a ċeap sé é a ḃeiṫ bruiṫe
ṫóg sé an clár ḋe ⁊ ḋearc sé air.
Céard d'ḟeicfeaḋ sé aċ broċṡúġa
trí n-a ċéile ar ḃarr an ṗota
"Tá mé náiriġṫe feaċas aréir.
Déarfaiḋ an t-oifigeaċ ⁊ ḋéan
naċ ḃfaca mé tada aċ an broċġadaiḋ,
agus naċ ḃfuil fios agam céard
a ḋéanfaiḋ ġlan é." ⁊

Fuair sé mias ⁊ ṫosuiġ sé a
ṫóġáil an ṡúġa den anḃruiṫ.
"Ní ḋearna sé aċ a ċaiṫeaṁ
isteaċ i bprúiġín na muice agus
d'éiriġ an fear beag ċuige amaċ,
"Go mba measa a ḃéas tú bliain
ó inniu," adeir an fear beag. "Níor ḃ'
ḃeag an sġóla ó ḟuair mé inné
agus tusa a ḋéanaṁ níos
measa inniu, tar éis an ċoir a

ċuir mí orraiḃ mé a ḃeiṫ briste
sġólta uiliġ ’s moċċaí féin agaiḃ."
Réiḃeir céin bealaċ a fuair an
t-oifigeaċ fuair an Sáirsint a
ḋá orread.
Ċuaiḋ sé agus ġléas sé an
dinnéar ⁊ leag sé ar an mbord é.
Ṫáinig Seán ⁊ an t-oifigeaċ. Śuiḋeadar
i gceann a ndinnéir. Níor ċorruiġ
an Sáirsint as an áit a raiḃ sé
’na ṡuiḋeaċán.
"Tuige nać n-iteann tú do dhinnéar?"
adeir Seán.
"Ní ionnḋaoiṁeaċ," adeir an Sáirsint
"an té atá ’á ċócaireaċt nać bfuil
aon ṫuisgint ’n-a ḃeaṫa aige. Ní féadfainn
aon blas iṫe."
"Dar fad" adeir Seán ’na intinn
féin, "caiṫfiḋ sé go bfuil ruḋ ag rín
suas."
Maidin an ṫríoṁaḋ lá bhí an

~~da~~ trí gunna, an ~~da~~ trí mála púdair 7
gráin leagtha ar an mbord arís
agus ceathramha caoirfheola.
"Cé fanfas agaibh indiu?" adeir Seán
"Mo anam nach bhfanfa mise," adeir an
t-oifigeach.
"Ná mise," adeir an Sáirsint
"Is dóchaigh gurb é mo thurn
fanacht agaibh," adeir Seán
Nuair a bhí an t-oifigeach 7 an
Sáirsint imithe fuair Seán
an pota, sgrios sé 7 ghlan sé é
agus chuir sé síos an cheathramha
caoirfheola ann. Nuair a cheap sé
é a bheith bruithte thóg sé an clár
agus d'ith sé ann. Bhí bratsruga
ar an ardbhruith tré chéile. "Mara
bhfuil mé náirighthe seachas arán,"
adeir sé, "déarfaidh an Sáirsint
agus an t-oifigeach nach bhfuil
fios aige céin chaoi blas beathaidh

a ġléas." Fuair sé meas agus ċorruiġ sé á ṫógáil an ṫsruṫa síos an ḃinn agus dá ċaiṫeaṁ isteaċ i bpoll na luaiṫa. D'éiriġ an fear beag suas amaċ.

"Go mba ṁeasa a ḃéas tú bliain ó inniu," arsa sé, "ní beag dom a ḃfuair mé inḋé agus arú inḋé aċ tá mé briste sgiolta agat-sa ar fad."

"Go mba ṁeasa a ḃéas tusa bliain ó inniu," arsa Seán, "má ḃuail tú an t-oċtsgiaċ agus an Sagartaṁ níl tú ag dul saor buailte sa."

D'iompuiġeadar féin a ċéile. Rug Seán ċall air ⁊ ḃuail sé faoi é.

"Do ċara ⁊ do ċoṁairle, agus leig as do mé," arsa an fear beag. "Is tú an fear is fearr a ṫáinig isteaċ

24/1/34.

ġmo ṫeaċ arċaoin"

'Cén sórt fear ṫú féin?' adeir bean.

"Mac Rí le banríoġain mé atá faoi ḋraoiḋeaċt annso. Ag na fataiġ atá na doirse síos. Tá mo ṫriúr dreifiúr istiġ leo aca agus siad atá a ḃfreastal orai(b).sa le trí oiḋċe. Níl isdoiġ domsa teaċt ón ḋraoiḋeaċt go bráṫ nó go marbuiġṫear iad sin"

'Cé'n ċaoi a ngabfa mise síos?' adeir Seán.

"Siubail leat," adeir an fear beag, "agus ṡráinfiḋ mise an bealaċ síos duit"

Ċuiġ sé leis é go dtí áit a raiḃ clár ar ṗoll mór

"Tóg an clár sin anois agus feicfiḋ tú féin an bealaċ síos."

Ṫóg agus ċonnaic sé an poll mór síos.

"Cé'n ċaoi a ngabfá mé síos?" adeir Seán.

"Caiṫfiḋ tú úr a ḋéanaṁ agus gadraċa a ċasaḋ le ċéile a leigean síos go dtí an talaṁ Tóċair!"

Nuair a ṫáinig an t-oiḋċe agus an Sáirsint abaile ḋ'iṫ siad a ndinnéar. Ċuaiḋ siad ċun a codlaḋ ġur ḃaineaḋar adḃar Ċom ⁊ gadraċa ġur ċasadar ⁊ ġur ċuireaḋar le ċéile an ġreas agus a ṫug síos leis

"Anois," adeir Seán, "cé ġaiḃ(ḃ) anuas a' ġul síos"

"Gabfa mise síos," adeir an Sáirsint

Ċuireaḋar isteaċ ina ġuṫ é agus ġaoileaḋar síos é. Ní raiḃ sé aċ ar ḃí síos nuair a ḃuailaḋar sé a ċarraigiḋe aníos

Ċarraingeaḋar aníos é agus

ċuaiḋ an t-oifigeaċ síos.

Ní ber acar síos a ċuaiḋ an Sáirsint nó ċrácaḋ an t-oifigeaċ leaṫ an faid gur ṡnagair sé orṫa, gur ċarraingigheadar aníos é.

"Gabhfa mé féin síos anois," adeir Seán "agus fanaigí-se annseo go ceann lá 7 bliain, tá neart le n-ite 7 neart le n-ól agai(b). Má bhím-se beo feicfaidh mé le chéile agai(b) an lá sin."

Ċuaiḋ Seán síos. Nuair a ṫáinig sé amach as a' gas connaic sé seomḟear ı gceann ba.

"Go mbeannuighe Dia ḋuit," adeir Seán.

"Go mbeannuighe Dia 7 Muire ḋuit," adeir a' Seomḟear. "Tá mé i bfaisciún gurb olc an áit a dtug do ċosa ann."

"Níl neart air", adeir Seán, adeir sí,
"ach céad fáilte roiṁ ġeárrta ḋó."
"Ná cuireaḋ sin aon droċ ṁisneaċ
ort", adeir an seanḟear. "Nuair
a ġaḃfas tú ċoiṁ fada le caisleán
an faṫaiġ casfar tobar ort, tá
crann a' fás os cionn a' tobair.
Gaḃ suas insa gcrann ⁊ fan ann
go dtaga an ḃainríoġan óg amaċ
agus feicfe sí ṫú. Déarfa sí leat
a ġul anuas agus ṫíġeaċt isteaċ
go dtuga sí ḋinnéar duit
sul dá dtaga an faṫaċ. Abair
ṫusa léiṫi naċ ngaḃfair mara
ndéanna sí an rud ⁊ deir a
ḋéarfas tú léiṫi. Déarfa sí leat
rud ar biṫ atá ina cuṁaċta
go ndéanfa sí é. Tá ḋá ḃuidéal
uisġ insa seomra a ḃfuil an
faṫaċ a' codlaḋ ann tá ceann
aige n-a ċloigeann ⁊ an ceann eile

-sul- sgéaluidhe

ag á n-a ċoraí. An fear óltar an
ceann atá ag á n-a ċloigeann
tá neart na gcéadta fear ann
ċoṁ luaí agus óltar sé é. Agus
an fear a óltar an buidéal atá
ag á n-a ċoraí déanfa sé é
ċoṁ lag leis sin ċoṁ luaí
agus óltar sé é. Abair léiṫ
an buidéal ~~buidéal~~ atá
ag á n-a ~~ag ceann a~~ ċloigeann a
ċur anuas ag á n-a ċoraí
agus an ceann atá ag á n-a
ċoraí a ċur ag á n-a ċloigeann.
Dubairt sí leis go ndéanfaḋ sí sin
Ṫáinig sé anuas 7 ċuaiḋ sé léiṫ
urċaí. Ní i ḟad a ḃí sé ruiġ
nuair a ḋ'airiġ sé an faṫaí mór
a' teaċt. Ḃí an grann úr a
lúbaḋ 7 an grann grífon a' pléasgaḋ
leis an deifir a ḃí ar an ḟaṫaí
a' teaċt. Níor fan sé le sul

go dtí an doras. D'éirigh sé de
léim 7 chaith sé urchar ar a bhfuinneoig
„Fúfá féasóg!" adeir sé, „Faighim
boladh an Éireannaigh bréagaigh bradaigh.
Is ~~beag~~ mór liom de ghreim é 7 is beag
liom dhá ghreim. Níl fhios a'm
cé is fearr é a chur dá ṫéidheadh
san aer nó le ingne nó cur
sa talamh."
„Go mba measa a bheas tú bliain
ó indiu a ḟathaigh bhréin bhradaigh"
adeir Seán. „Ní le cóir nó ceart
a tharraingt ort a tháinig mé anno
acht le cóir 7 ceart a bhaint díot."
„Cé'ca is fearr leat" adeir an
fathach „a ghul a chomhrac ar
leacracha glasa nó a ghul a'
sceanadóracht i mbarr easnacha a
chéile?"
„Is fearr liom a ghul a' comhraic
ar leacracha glasa," arsa Seán

"i n-ám a mbéiḋ do spága móra gránna a' gul i n-íoċtar agus mo ċosa míne geala a' gul i n-uaċtar."

"B'féidir go ndéanfá," ḋo adeir an faṫaí.

"Is maiṫ liom a ḟéiceál," adeir Seán.

Ċuaiḋ an faṫaí suas agus ṫug sé anuas an dá ḃuidéal. Ṫug sé an ceann a bí agā na ċosa do Ṡeán 7 d'ól sé féin an ceann eile.

Nuair a ḃí sin déanta aca —

"Siubail leat anois," adeir an faṫaí, "go mbíḋ cor againn."

Rug sé féin 7 Seán ar a ċéile an ċéad ċor a ṫug Seán dó ċuir sé go dtí na dá ġlúin é sa talaṁan, an dara cor go dtí na básta, an tríoṁaḋ

cor go dtí n-a agallaṁ.
"Do ċara ⁊ do ċoimirġe," adeir
an fáiḋ is é an gaisgíḋeaċ is
feárr a ċonnaic mé ariaṁ agus
leig sé síos mé. Ġluaiseas mé
m'ḃaiḋ caol, [illegible] naċ ḃfuil
a leiṫéid ar na sraiṫe ríoġaċta
aċ péire eile atá ag mo ~~ḃean~~
[illegible]. Ġluaiseas mé mo
ċulaiḋ airm ⁊ mo ċlaiḋeaṁ solais
air a ḋéanfas solas i ndorċas
a ḃfuil faoḃar ċum gearrtha, faoḃar ċum
bearrtha, ~~faoḃar~~ faoḃar ag ceann faoḃair,
agus tréas faoḃar air."
"Cá ḃfuigfí mé do ċlaiḋeaṁ
solais?" adeir Seán.
"Ġeoḃfaiḋ tú sa gcrann sin
ṫall é," adeir an fáiḋ.
"Cé ḃféaċfaḋ mé anois é?" adeir
Seán.
"Féaċ ar smuṫán granna annsin

ṫ," adeir an faṫaċ, "ní miste liom
aon ġrann dear a ḃaint."
"Ní ḟeicim smuiṫín ar bith de
ġránna ná do ċloigeann mór
féin," adeir Seán, tá buailte
7 gcuimhneaġ a ṁáll a ġáll de
a ṁuinéil, a ḃaint a ċloigin de.
Cuir sé suas a ḟeadġal ṫ agus
annas a' caoineaċán. Buail sé
bleaċ go dtí an banríoġan óg
annsin 7 dúirt sé a díṫnéar go gasta.
"Siubail leat anois," adeir an
banríoġan óg go dtéiġimid abaile.
"Níl sé i mo ċlaoinsidéacht fóllead,"
adeir Seán, "go dtuga mé do ḃaint
ḋeiṫinn liom." Bí na faṫaiġ faoi
ġeasa gan lám a ḃaint aca iomla
go cionn lá 7 bliain. Tá imṫeaċt
siad aca go ceann lá 7 bliain
iad a ḃaint aca go bráṫaċ.
Níor sgor Seán gur ṁarbuiġ sé

na triúr faiċ go dtuig sé leis
na triúr banrioġan óg i
gceardlaċta. Ṫáiniġ siad go dtí
an ċéad ċaisleán a ḃfeácaiġ
sé ċuige. Ċaiṫ siad an oiḋċe sin
ann. Ar maidin lá ar n-a ḃáraċ —
"Anois," adeir Seán, "Triallfaimid
abaile".

D'imṫiġ siad féin 7 na banrioġanaċa
agus níor stop siad ariaṁ go
dtáiniġ siad go dtí an ċúir. Ġlaoiḋ
sé an gad 7 d'fiafruiġ sé díoḃ
an raḃ siad annsin. Dubairt
siad leis go raḃ. Ċuir sé ceann
de na mná óga isteaċ sa ġar
agus ṫarraing siad suas í.
Nuair a connaic an t-Oifigeaċ
agus an Sáirsint an banrioġan
óg d'iompuiġeadar féin a ċéile
go ḃfeicidís cé aca a mbeaḋ
sí aige.

"Béiḋ foiġeaḋ agaiḃ," adeir an báinríoġan
óg, "tá bainn is breaġṫa ná mise le
ġul aníos fós."

Sgaoileadar síos an cat ⁊ ċuir Seán
suas an bainne bán óg eile. Sgaoil
siad anuas an cat arís. Bí Seán
a' ġul ann gan stad. Ḋfuaġair an
seanḟear air gan a ġul go deo. "Má
ṫéiġir béiḋ tú marḃ."

"Ní ḋeanfaiḋ sin dom," adeir Seán.

"Cuir tort de ṁeaḋaċain féin ar
ċloċa insa ġad," adeir an seanḟear.

Ċuir. Nuair a bí sé leaṫ bealaiġ
suas ġearradar an gad ⁊ ṫuit
an cat anuas.

"Anois," adeir an seanḟear, "nár
ḋubairt mé leat."

"Dia linn dá réiḋteaċ," adeir Seán.
"Cén ċaoi a ḃfáġfa mé ó sin ċoṫċain.
nó ḃfuil bealaċ ar biṫ ins a' doṁan
a ḃféadfainn fáġail?"

"Níl ní ar biṫ sa ḋoṁan i n-don ḋí a ṫaḃairt ar ais iolraí aċt ina leiṫeada seo ṡlán ar a nead Ġnuḃraḋ sé sin ar ḋí". Níor stop Seán ariaṁ go ḃfuair sé an ~~t-iolrai~~ t-iolrai. Ḋuḃairt sé leis a ġéaċaí go ḋtagaḋ sé ar poll an Uaṫáir le n-a ṫaḃairt go ḃéarann.

"Níl mé i n-don," adeir an t-iolrai, "tá mé i n-dáil a ḃeiṫ ar fóṫ i mo nead aġus tá mé laġa anaí."

"Caiṫfiḋ tú ġéaċaí," ar Seán "Ġnuḃraḋ nuair cóiṗreann maiṫ ḋaoṁ"

"Níor ṁór liom ġní maiṫ," adeir an t-iolrai, "tá ṁaiṫ le n-ġá aġus ceann le haġaiḋ an ḃóṫair."

"Caiṫfiḋ nuair sin ḋul," adeir Seán. Níor stop sé féin ná an t-iolrai

nó go dtáinig siad go dtí an seanḟear
"Caiṫfiḋ mé ceann 'ca do ċuid
ḃa a ḟáġail," adeir Seán
"Ní ḃfuiġfiḋ tú," adeir an seanḟear
"aon bó uaim-se."
"Ní ḃeiḋ mise 'ġá hiarraiḋ ort,"
adeir Seán a' breiṫ ar adairc ar
a' mbó. Rug an seanḟear ar an
adairc eile. Rinne siad ḋá leiṫ
ḋí ó bó ó adairc go ruball
"Anois, a ḃfuiġfiḋ tú í?" adeir an
seanḟear. "Níl aon ċumaċt a'm-sa
aon bó a ṫabairt duit gan cead
mo ṁáiġistir"
"Cé hé do ṁáiġistir?" adeir Seán
"Rí atá 'na ċóṁnaiḋe fá ġar,"
adeir an seanḟear, "agus caiṫfiḋ
tú trí lá conganta a ṫabairt
dó sul má ḟaġann tú aon
ṁart uaiḋ."
D'imiġ Seán 7 níor stop sé go

fad sa mbaile inniu."

D'fága.

"Lean don chóiriú atá buaite," adeir an rí ⊙ leis, agus guibhra sé go dtí an áit a gcasfar leat iad."

Chuaigh. Chonnaic sé gríosainí mór roimhe. D'ionnsaigh sé féin agus iad féin a chéile. A' gul faoi don ghréin d'fhanainn ceann a bhí fágtha ar colainn ag Seán.

"Níl aon mhaith dhomsa a ghul abhaile," adeir Seán, "gan fios a bheith agam céard tá dhá ndéanamh iad beo arís."

⊙ Sín sé slap. Tharraing sé corp faoi, corp os a chionn, agus corp ar gach aon taobh de. Níor bhfada a bhí sé go bhfaca sé cailleach a' ~~[illegible]~~ tosa a' tígeacht, a poitín 7 a claisín 7 í dhá ngríosú do na mairbh.

"Éirighí suas," adeir sí, "chomh láidir 7 bhí sibh ariamh."

aca nár ṁarḃuiġ sé arís. Níorḃ ḟada
a ḃí sé nó go ḃfaca sé Cat na
hAllaingeaċ ċuige. D'ionnsuiġ sé féin
agus an cat a ċéile. Ḃí siad an
ḟad a' troid 7 gur ċuir an cat a
ċrub síos 7 muineál Ṡeáin gur ṫarraing
sé croiḋe 7 sgáiróga Ṡeáin as aníos
Ṫarraing Seán croiḋe 7 sgáiróga an ċait
amaċ ar ḃarr a ċlaiḋim ina ḟiaḋnais
Ṫuit Seán 7 an cat marḃ. Níor ḃ'ḟada
leis an rí go ~~te~~ raḃ Seán a' teaċt
ċuir sé a ċuid fear ar a ṫóir agus
~~dubairt~~ sé leo más beo marḃ é é
a ṫaḃairt ina láṫair. Ċuaiḋ siad 7
fuaradar Seán. Ṫug siad abaile é
agus croiḋe 7 sgáiróga an ċait mar
siad a ḃí le n-ais. Nuair a ṫáiniġ
siad go dtí an rí ċuir siad an croiḋe
7 na sgáiróga isteaċ ina n-áit arís
ċuimil sé buiḋeal íocslainte dó 7
rinne sé Seán beo é ina ṡláinte

"Tabhair leat mar sin", adeir an rí gach
ní a dteagmhuigheann do bhéithigh uait
le marbhú.

Maidin lá ar na bháireach d'fhága sé slán
agus beannacht ag an rí, níor stop sé
go dtáinig sé chomh fada leis an mhair
nar mharbhuigh siad na trí mhair. Bhí an
t-iolrach féin aca,

Oscail ceirt ceathrainna uaot dam
leann uile adeir an t-iolrach a bheadfad
muid linn ina bhealaigh.

Rinne. Cheangail sé suas ar
druim an iolraigh iad. Chuaidh sé
féin taobh thar dhóibh. D'éirigh
an t-iolrach agus bhí sé ag déanamh
amach poll an uafáis.

Tá mé doma lagadh a stóir, adeir
an t-iolrach. Caith chugam ceathramha
don fheoil. Chaith

Thugais sin congnamh mór dom adeir
an t-iolrach

d'imiġ leofa sgaṫaim eile. Ċaiṫ
sé ceaṫraṁna eile ċuig an Iúdaí
Ní raib siad ar barr go raib na ceiṫre
ceaṫraṁna iṫte ag an Iúdaí

Tamuid réiḋ adeir an t-Iúdaí
mara bfuil níos mó feola agat

Níl adeir Seán.

7 leabaiḋ a bí ag árdú sé
an ċaoi a raib an t-Iúdaí ag iṫiú

fóill ort adeir Seán bainfiḋ
mé píosa as do ċolpa.

Ġearr sé píosa le n-a ċlaiḋaiṁ
amaċ as a colpa 7 ċaiṫ sé
ċuig an Iúdaí é

Is fearr é sin ná an mart
ar fad adeir an t-Iúdaí. Beanfamuid
na gráiċí anois

Ṫug an t-Iúdaí amaċ go tí
Caisleán an rí é. Bí mac a rí
a bí faoi ḋraoiḋeaċt ina ṡeasaṁ
roiṁe 7 fáilte ṁór aige roiṁe

Is tú an fear is fearr a ṫáinig
isteaċ in mo ṫeaċ ariaṁ idir
an rí óg. Ġeoḃfaiḋ tú do roġa
ceann de mo ṫriúr dreiṫiúr le
pósaḋ ⁊ leaṫ mo ríoġaċta. Tig leat
do roġa ḃaint a ṫaḃairt ar an oifigeaċ
agus ar an Sáirsint.

Pósfaiḋ mé an ceann is óige de
do ċuid dreiṫiúraċa. Ní ṫuilleann
mé baint ar ḃit orṫa. Tá bean
~~ta~~ h-agaiḋ gaċ aonduine aca agus
pósaidís iad inniuḃ pé ar biṫ cé
dtógfóċa siad a ġul. Fágfa mise
do ríoġaċt agat féin agus
tá mise a ġul aḃaile ag mo
ṁáṫair. D'fhága siad slán ⁊ beannaċt
ag an rí ⁊ ṫug ċuile ḋuine aca
ina ḃealaċ féin.

28. 2 1934

1 Meaċ Cúirt an Ṁáma.

Typed 1/5/[illegible]

Seanḟocla

Tá gruaim ar an sgocaireaċt

cuireaḋ coṡáin	cuireaḋ deireannaċ
cuireaḋ béil bóṫair	do ṫuine a cosfóiġe leat

Bean a fuair togha

Ḃí bean ann agus ḃí a fear, a mac agus a ḋreaṫair tinniṫe le n-a gcróċta. Ḃí fear aca le fáġaḋ acc déḃir cé hacu a ḋéarfaḋ sí. Ġlaoiḋ an breiṫeaṁ uirṫe agus ḋ'fiafruiġ sí cé hacu fear a ṫóġfaḋ sí.

"Ġeoḃfainn fear, adeir sí, dá mbéinn gníoma,
Ḋéanfainn mac ó'n airneán oíḋċe,
Ní ḃfuiġfinn aon ḋreaṫair go deo ná ċoiḋċe."

Fuair sí an togha aca annsin.

is mar a ḃí mé a tornuiḋeaċt ruḋ agus
níor ṁaiṫ liom a ḟágáil.
— Poll imo ṡtoca

Ó Flaiṫeartа is Ó Máille an dá ainm is sine i nÁrainn

Tángadar i nÁrainn i n-éinḟeaċt na hÓ Flaiṫeartaiġ ⁊ na hÓ Máilliġ bíodar féin i gcomórtas le ċéile agus ag troid i gcóṁnaiḋe. Ba ṁiór leo féin a ċéile no go raiḃ an ṡinnsear caiṫte ar gaċ aon taoḃ. Ḟan na Máilliġ aca féin. Nuair a castaoi beirt Ṁáilleaċ ar a ċéile gan aiṫne aca ar a ċéile bí comarṫa ar ṡrónta na láiṁe ó nádúir go n-aiṫneóḋís féin a ċéile — faiṫne. Ċroiṫiḋís láiṁ le ċéile agus d'aiṫniġeaḋ ar

an bponnte dá mba ceann den
dream iad. Ḃíoḋ na Máillí
i gcóṁnaiḋe i gcumann le ċéile agus
ba ṁór leis na flaiṫeasraiġ sin
ḃíoḋ siad i gcóṁnaiḋe ag troid
go bfuair na Máillíṫ an láiṁ
i n-uaċtar orṫa. Ṫáinig sé sa
saoġal go raiḃ na Máillí imiġṫe
aċ aon ḟear aṁáin. Ṗós sé bean
ḃí aon ṁalraċ aṁáin mná na
ḋraiḋ. Lá dá raiḃ máṫair
an ṁalraiġ a ḋul i gcoinne
uisge ag tobar ḃí an malraċ
ar a baclainn aice. Casaḋ
sagart ḋí. D'fiafruiġ sé ḋí
an malraċ fir a ḃí aice ar a
baclainn agus dubairt sí nárḃ
eaḋ.

Ṫom síos sa tobar í, adeir
an sagart

ḃí a súl faoi n-a muineál agus é
ag léiġeaḋ a leabair
Dubairt sé léiṫe a tóġáil aníos
agus féaċaint a raiḃ aon ċosṁalaċt
malraiḋ fir uirṫe
Dubairt sí naċ raiḃ
Cuir síos agus í, ar seisean
Ċuir. Nuair a ṫóg sí aníos
an tríoṁaḋ huair í bí sí
'na ṁalraiḋ fir
Tabair abaile anois é, adeir
an sagart 7 tabair aire ṁaiṫ
ḋó.

Tóg sí suas le sgoil is foglaim
é go raiḃ sé suas 'na ḟear
óg triúr dá na Flaiṫeartaiġ
beo an uair sin. Lá dár ċaṫaiḋ
an malraċ óg leis na Flaiṫeartaiġ
ċuaiḋ siad ag troid. Ṫáinig
an malraċ abaile tráṫnóna

go dtí na máṫar buaċaill go
dona do ḃarr na bḟlaiṫeartaiġ
dá mbeaḋ claiḋeaṁ t'aṫar
agat ní buailfiḋe ṫú
Cá bhfuil sé sin nó bhfuil sé
le fáġail ar saoġal.
Tá sé ag aṫair t'aṫar mór
má tá sé beo aċ bí sé ina
ḋall ón uair ḋeiriḋ a fuair mise
ṫuairisg air
Ní stopfaiḋ mé ċoiḋċe adeir
sé go bfeiciḋ mé a bfuiġfiḋ
mé é.
Ċuaiḋ sé go dtí an seanfear
bí sé ina ṡuiḋeaṁ sa ġolúḋ
nuair a ṫáinig sé isteaċ
D'fiafruiġ sé de cé hé
féin.
Ceann de na hÓ Máillí mé
ar saoġal

tabhair dom do lámh ar an
t-seanfhear

Nuair a tharraing sé a lámh
fuair sé an comhartha uirthe

'Seadh go cinnte ar seisean
Ceard tá tú a iarraidh?

Bhí mé ag troid leis na
Flaitheartaigh agus buaileadar
mé. Dubhairt mo mháthair liom
go mbeadh claidheamh m'athar
agam nach mbuailfidís mé,
agus go raibh sé agat-sa

Sin rud a gheibhfeas tú
agus mo bheannacht, adeir
an sean-fhear

Tháinig sé abhaile leis an
gclaidheamh. Chuaidh sé ag troid
leis na Flaitheartaigh ar
mhór thaig sé ceann ar colainn
acu nár mharbhuigh sé.

do Ṡeoġain baḋ eaḋ í

Sin é a ċuir deireaḋ leis an dream sin de na hÓ Flaiṫeartaiġ

Stonḟeaḋ siubal a ḋinnéir an méid sin go Míċeál Breaṫnaċ dá ḃfiaċ bliain ó ṡoin.

28. 11. 1934

Duine uasal baile na Bruighne.
(de ṁuinntir Cuffe é)

Duine uasal a ḃí 'na ċóṁnaiḋe i gContae Ṁuiġeo. Rinne sé teaċ mór ar baile na Bruighne le h-aġaiḋ saṁraiḋ agus fóġṁair dó féin. Bíoḋ ċuile sórt fear ceardta aige ann dar ṫeastuiġ ó don duine uasal ariaṁ. Ins an am sin ní raiḃ aon áit leagtha ag na sagairt le Aifreann a léiġeaḋ nó le oiḋċe a ċodlaḋ. Bí sagart ann a dtugaiḋís an tAṫair Padraic Seoige air. Bí teaċ an duine uasail ar a ḃealaċ agus bí sé aḃfaḋ is aḃfaḋ a stopaḋ ann anois is aríst. Oiḋċe dá raiḃ sé ann nuair a d'éiriġ sé ar maidin ċuaiḋ sé amaċ go dtí sruṫán a bí i n-aice an tiġe. Niġ sé a láṁa sa sruṫán. Bí

na tír oibre ar fad a dearcaḋ ar
a' rigeaċán a láṁ agus rinne siad
iongnaḋ mór ḋe. Ní raiḃ sé
an ḟada i miniġe nuair a ṫáinig
an duine uasal. D'fiafruiġ sé
den ḃean tiġe nuair a ṫáinig
sé a raiḃ an Sagart Seoiġeaċ
anuas o aréir aice. Bí faiṫċíos
uirṫi roimis; mar sin féin
dubairt sí leis go raiḃ

Uell níl aon locht air sin,
ar seisean. Tabair lóistín
dó cúl nuair a ṫiocfaiḋ
sé ċugat. Tá neart sa' ċúl
cineál óil ḟiú ina soiléar agus
rud ar bí a ḃfuil suim aige ann
tabair ḋó é.

Déanfaid sin, ar sise.

Fuair sí a dinnéar réiḋ
ḋó agus nuair a bí sé

ag ithe a ḋinnéir ġlaoḋ sé ar an gcailín

An ḃfuil ḟios agat, arsa sé, céard

tá ag tíġeaċt in m'inntinn? ~~níl~~

Níl ḟios, ar sise

Níl ann aċ aon ṁac aṁáin

agus tá sé dá ḟeiceál dom gur

le sagart a ḋéanfaiḋ sé aṁaċ

~~[illegible]~~

Ní ċar fada ina ḋiaiḋ sin

gur cailleaḋ an seanduine uasal

Ins an am sin baḋ iad na

Protastúnaiġ a ḃí ina gceannfoirtiḃ

ar na sgoltaċa, ṫáiniġ beirt

de na mná rialta isteaċ

insan sgoil i mbaile an Róba

Ṫáiniġ mac an duine uasail

isteaċ agus d'ordaiġ sé amaċ

iad ar ḃuaiḋ

Ḃí sagart óg de na Tuairiġí

a gul éirt ar ṫáiniġ sé isteaċ

ḋfiafruiġ mac an duine uasal
de céard a ḃí ag teacht é.
Só mo ġraiḋe-sa a ḃíoḋ ann,
adeir an sagart ach ní h-é do
ġraiḋe-sa
ḃíoḋ mise ann, adeir mac
an duine uasal ach ní ḃíoḋ
tusa.
Well ḃéiḋ mise ann tar éis
do ḃáis, adeir an sagart is ní
ḃéiḋ tusa ann.
ḃéiḋ mise annseo a léiġeaḋ
seo lá adeir mac an duine uasal
agus má ṫiġonn tusa ann imiċeoċaiḋ
tú agus deiṫir orṫ
Well adeir an sagart, béiḋ
mise annseo a' fanaċt leat
aċ do ḋubḃlaí a ṫigeaċt.
fuair mac an duine uasal
é féin faoi réir an lá céadna

ḃí a ċóiste is a ṗéire capall taoḃ amuiċ ḋen doras aige, é réiḋ le dul isteaċ ina ċóiste nuair a duḃairt sé go ndéarna sé dearmad

Céard sin adeir an giománaċ

Mo leaḃar a ḋfág mé istiġ ar bórd a ṗárlúis.

Gaḃfaiḋ mise ina ċoinne, ar an giománaċ

Ní ġaḃfaiḋ, ar seisean. Raċfaiḋ mé féin isteaċ

Ċuaiḋ sé féin isteaċ. Ċuaiḋ sé suas ina ṡeomra. Luiġ sé ar a leabaiḋ agus básuiġ sé.

28. 11. 1934

An Corr Sgréachóg agus an Giorrḟiaḋ

Ḃí an giorrḟiaḋ agus an Corr Sgreachóg pósta le ċéile. Ḃí sparán airgid ag an ngiorrḟiaḋ agus ṫug sé dón Ċorr Éisg é le aire a ṫabhairt dó. Ċuir an Ċorr Sgreachóg an sparán i dtaisge faoi n-a muineál. Lá a raiḃ sí ar ḃruach na habhann ċonnaic sí breac ṫíos fúiṫi. Ṡíl sí an breac a ḃualaḋ le n-a gob, agus leis an sgreachaill a ḃain sí as an muineál ṫuit an sparán isteach san abhainn agus d'imṫiġ sé leis an sruṫ nó ṫuit sé isteach i bpoll i [illegible] nach ḃfuair an Ċorr Sgreachóg arís é. Ḃí fearg ar an ngiorrḟiaḋ agus níor ḟéad sé [illegible] nuair a ḃí an sparán caillte. Ṫáinig lucht na bhfiach dá iarraiḋ agus riṫ an giorrḟiaḋ uaṫa. Ċuir siad-san fiaḋaiġe air agus tá siad ag fiaḋaċ

an ġirrḟiaḋ ó ṡoin agus tá seisean
ag riṫ i gcóṁnaiḋe. Sin é an fáṫ
go mbíonn an girrḟiaḋ ag riṫ i gcóṁnaiḋe
ó na madraiḋe. Agus bíonn an Ċorr Ġréisg
i gcóṁnaiḋe ag imṫeaċt le bruaċ na
haḃann ag cuartú an sparáin a
ċaill sí

Micéál Breaṫnaċ 18/8/34

(Aṫ-sgríoḃṫa an sgéil seo ón gcéad-sgríḃinn a rinneas le peannluaiḋe.)

Fuil na mBreaṫnaċ

Breaṫnaċ ó ḃun agus ó ḃarr agus ó
naiċtar uisce agus a ḋ'ḟágas róṁam
ba Ḃreaṫnaċ mo ṁáṫair agus a
ṫaṫair is a ṁáṫair ~~...~~ roiṁe
agus ba Ḃreaṫnaċ máṫair m'aṫar.
aċ ní Ḃreaṫnaiġ amaċ is amaċ
mo ċlann mar is [illegible] an
ḃean atá agam.

Tá leiġeas i ḃfuil na mBreaṫnaċ
aċ iad a ḃeiṫ glan, cúpla sinnsear
i ndiaiḋ a ċéile. Leiġeas earraiḋ
agus tá an ḟuil fuaḋ a leiġeas
ċóṁ maiṫ.

Tagann earraiḋ féaċ ar ḋuine
taoḃ amuiċ 7 ḃíonn an cnap
a síle ḃíonn fuaḋ nó uisce
tá go leor cineál earraiḋ ann.
Is minic a ṫagas cnáṁa as
an gcnap. Má ṫagann earraiḋ
taoḃ istiġ ní féidir a leiġeas

leigheas fuil bhreainaí an rua.
(wildfire) má leightear an rua
isteach san dara gealaí is deacair
a leigheas. bhí sórt agam agus níor
thuig sí duine ar bith ariamh a
d'iarraidh braon dá cuid fola don
rua nó don earraigh.

Níl aon meabhair agam ar aon
duine dá ndéarnaigh rómham a raibh
Ruaidh nó earraigh ariamh air.

Bhí cuid de na mná i ndon ceirín
a dhéanamh don earraigh

27. 3. 1935

Rinne mé malairt comhairle

fear leis, síleadh

Loc Coirb

Ḃí ḟear gréasaí i nGleann
Lár-Ċomáin ⁊ ḃí aon ṁac amháin
aige. D'ḟéacfaḋ sé báire sá imirt
amaċ síos uaiḋ ⁊ ní ḃeiċeaḋ na
mbuaċaillí. Ba ṁaiṫ leis a ṡúil
ċur ar an mbáire. Ní leigfeaḋ a
ṁáṫair ḋó, go raiḃ sé ró-óg ⁊
ró-lag. Nuair a ċeap sé leis
féin go raiḃ sé sáṫaċ láidir
ṫug sé leis a ċomán ⁊ ċuaiḋ
sé ċun an mbáire. Ċuaiḋ
sé ag imirt an báire i na
n-aġaiḋ ar fad agus ṫug sé
an liaṫróid uaṫa.
// Ḃuail ṫeiḋ ar feadṫan cé
h-é an sráiṫnaí aṫú ċoṁ ionḋon
an liaṫróid a ġabáil uaṫa.
Leanamuin ḋó ⁊ marbuiġeaḋ
é.
Leanaḋar ḋó ⁊ ṗlé ....

go dtáinig sé abhaile go dtí n-a
mháthair. Bhí sé féin 7 a mháthair
maith. Bhí an mháthair [illegible]
[illegible] 7 chuir sí ar a
[illegible] é. Bhí an [illegible] lán
le [illegible] [illegible] 7 [illegible]
Bhí greim [illegible] lorg aige ar a
mháthair [illegible] nuair a d'fhág sé
[illegible] ní raibh aige ach
lorg na máthar. [illegible] sé
[illegible] an dá lorg aige
[illegible] sé le n-anam go
dtáinig sé ar [illegible] oileáin
Bhí sé ina [illegible] 7 [illegible]
sé [illegible] ar an oileán
Chuala sé [illegible] go raibh
fear nach raibh [illegible] ar
ceann de na hoileáin ach
ní raibh fhios aige cén áit
[illegible] badh é [illegible] an fear a
bhí ar an oileán 7.

beiḋ sé an t-oileán a ndéanaċ
sruṫan uisce ann a raiḃ
Corb ina ċoṁnaiḋe air.
Riṫ sé suas an t-oileán
agus ċonnaic sé teine ṁór
agus Corb sínte síos ina
ċodlaḋ le taoḃ na teineaḋ.
Ċonnaic sé nár raiḃ ann aċ
aon ṡúil aṁáin i gclár a
ċadain. Dubairt sé dá bfeiceaḋ
Corb é go marbóċaḋ sé é.
Ċuaiḋ sé ⁊ ġearraiġ sé
slaġán de ċrann cuilinn
Ċuir sé sa teine é gur
ḋóiġ sé é. Nuair a ḃí sé
dóiġte aige ḃí barr air ċoṁ
ġéar le biorán ⁊ a ḃeaḋ ar ṁeanaḋ
Ṫáinig sé ós cionn Ċoirb
Ṡáiḋ sé an maide síos
ina ṡúil gur ḃris sé an
tsúil istiġ ina ċeann

d'éirigh Corb de léim 7 lean
sé dó ar fud an oileáin
ní raibh sé indon é a fheiceáil
ach d'fhágaidh sé a bholadh.
Nuair a bhí fios aige-san
go raibh sé a fagháil a
bholadh d'fhiafruigheadh sé
i gcomhnaidhe de Mac na
bain-ghealbhaige cé raibh sé
Tá mé annseo, d'abhruigheadh
seisean.

Nuair bhí sé na fhiadhnaise
chuaidh sé amach 'n loch
d'fhiafruigh Corb de cé raibh
sé.

Tá mé annseo ar snámh
Chuaidh Corb amach gur bádh
é bás fir é an t-ughdar
a raibh loch Corb ar an loch
ón lá sin ó sin 7 táinig
mac na b. huaic slán

27. 10. 37

Clár

Róise na fairrge	1
Féile Mártain	45
Seán an DRoma	46
Sean-ḟocla	81
Bean a fuair triúr	81
Ó Flaiṫeartaiġ 7 Ó Máille	82
An ċaoi a n-aiṫniġeann na Máillí a ċéile	82
Duine uasal baile na Druime	88
An Corp Sgréaċóg	93
Fuil na mBreatnaí	95
Luí Corp	99

le i gcruabhais

an sola báin

mac lastaire an Chladaigh Duibh

Seán mac Dáibhis Breatnaí

an saoighceach ⁊ na trí mada – Ráidhis no bhriathra

an trosd ag Tobar Muire i nDubhaire

fál na troda ⁊ Daire an tighearn

ag Tobar Muire

Rásraic na nDban

Cearball na gcarrai ag íoc an chíosa